

Emziren Annelerin E-Sağlık Okuryazarlığı Düzeyinin Bebek Beslenmesi Tutumuna Etkisi

The Effect of eHealth Literacy Level of Breastfeeding Mothers on Baby Nutritional Attitude

Gülşay UYAR¹ , Kerime Derya BEYDAĞ^{2*}

¹ Kapadokya Üniversitesi, Kapadokya Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım, Nevşehir, Türkiye.

² İstanbul Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye.

Özet

Bu araştırma, emziren annelerin e-sağlık okuryazarlık düzeylerinin bebek beslenmesi tutumuna etkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı nitelikteki araştırmanın örneklemini, 15 Nisan - 15 Temmuz 2019 tarihleri arasında Nevşehir'de bulunan bir devlet hastanesi, bir özel hastane ve bir toplum sağlığı merkezinin çocuk polikliniğe başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul eden 182 anne oluşturmuştur. Araştırma verileri, tanımlayıcı veri toplama formu, Iowa Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği ve E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırmaya katılan annelerin %67,6'sının lise ve üzeri eğitim düzeyinde olduğu, %51,6'sının sadece anne sütü ile bebeğini beslediği ve %69,2'sinin bebek beslenmesi hakkında kaynak olarak interneti kullandığı belirlenmiştir. Annelerin E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği puan ortalaması 29,132±4,405 ve Bebek Beslenme Tutumu Ölçeği puan ortalaması 66,033±5,734 olarak bulunmuştur. Annelerin e-sağlık okuryazarlık oranı arttıkça emzirme eğilimi artmaktadır (p<0.05). Bu sebeple, annelerin e-sağlık okuryazarlığı geliştirilmeli ve bu konuda hemşirelerin annelere verdikleri beslenme eğitiminin yanında e-sağlık okuryazarlığı konusunda da bilgilendirmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, emzirme, e-sağlık, sağlık okuryazarlığı, tutum

Abstract

This research was conducted to investigate the effect of eHealth literacy levels of breastfeeding mothers on their attitudes towards infant feeding. The sample of the descriptive, cross-sectional, and relationship-seeking study consisted of 182 mothers who visited a state hospital, a private hospital and a community health center's pediatric outpatient clinic in Nevşehir between April 15 and July 15, 2019 and agreed to participate in the study. Research data were obtained with descriptive data collection form, Iowa Infant Nutrition Attitude Scale, and eHealth Literacy Scale. It was determined that 67.6% of the mothers participating in the study were at high school or higher education level, 51.6% fed their babies only with breast milk, and 69.2% of them used the internet as a source about infant nutrition. It has been identified that the eHealth Literacy Scale score average of the mothers was 29.132 ± 4.405 and mean score of Baby Nutrition Attitude Scale was 66.033 ± 5.734. As the eHealth literacy rate of mothers increases, the tendency to breastfeed increases (p<0.05). Therefore, eHealth literacy of mothers has to be improved and nurses should inform mothers about eHealth literacy in addition to the nutrition education they give to mothers.

Key Words: Attitude, breastfeeding, ehealth, health literacy, nutrition

Atıf için (how to cite): Uyar, G., Beydağ, K. D. (2022). Emziren annelerin e-sağlık okuryazarlığı düzeyinin bebek beslenmesi tutumuna etkisi. Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(3), 548-558. DOI: 10.56061/fbujohs.1086452

Gönderi Tarihi: 11.03.2022, Kabul Tarihi: 20.06.2022, Yayın Tarihi: 26.12.2022

1. Giriş

Büyümenin ilk iki yılında anne sütü bebeğin bilişsel ve fiziksel gelişimi için en ideal besindir (Anatolitu, 2012). Anne sütü bebeği enfeksiyonlardan, pnömoni, solunum sinsitiyal virüsü (RSV), nekrotizan enterokolit (NEC) ve otitis media gibi hastalıklardan korur (Balci, 2011; Irmak, 2016).

Emzirilen bebeklerin bağışıklık sistemleri emzirilmeyenlere göre daha güçlüdür (Bağcı-Bosi, 2018). Ayrıca anne yönünden bakıldığında emzirme; doğum sonu kanama, depresyon, yumurtalık ve meme kanseri, kalp hastalığı ve tip 2 diyabete karşı koruma sağlar (Cabioğlu, 2012, Tekgöçen, 2018; Öztürk, 2018; Uraş, 2017).

Sosyoekonomik, kültürel ve kişisel faktörler bebek beslenmesi ile ilgili kararları etkiler. Annenin süt verip vermeyeceği, ne kadar süre vereceği, anne sütüne ek besinlerle takviye edilip edilmeyeceği gibi kararlarını etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır (Annagur ve Annagur, 2012; Örün, 2017). Bu faktörler; anne sütü ve emzirme konusunda anneye doğum öncesi ve sonrası verilen bilgiler, hastanenin anne sütü politikası, annenin emzirmeye bakışı ve annenin sağlık okuryazarlığıdır (Gölbaşı ve ark., 2018; Şahin, 2008; Yüzügülü ve ark., 2018).

Sağlık okuryazarlığı; bireylerin sağlık refahını sürdürme ve iyileştirme talepleri doğrultusunda sağlık bilgilerine ulaşma, bilişsel ve sosyal olarak bilgiyi anlama ve kullanma becerisidir (Demiray ve ark., 2014).

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, emziren annelerin e-sağlık okuryazarlık düzeylerini ve bebek besleme tutumlarını belirlemek ve e-sağlık okuryazarlığının bebek besleme tutumunu üzerine etkisi incelemek amacıyla tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı nitelikte yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Soruları

Bu araştırmada, aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır.

- Emziren annelerin e-sağlık okuryazarlık durumu nasıldır?
- Emziren annelerin bebek besleme tutumu nasıldır?
- Emziren annelerin bebek besleme tutumu ile sağlık okuryazarlığı arasında ilişki var mıdır?

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma, 15 Nisan- 15 Temmuz 2019 tarihleri arasında Nevşehir'de bir devlet hastanesi, bir toplum sağlığı merkezi ve bir özel hastanenin çocuk polikliniğinde gerçekleştirildi. Araştırmanın evreni, veri toplama tarihlerinde hastanelerin çocuk polikliniğine başvuran, 0-24 aylık bebeği olan, bebeğini emzirmeye devam eden, Türkçe konuşan ve anlayan, psikiyatrik sorunu olmayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 343 anne oluşturdu. Örneklem büyüklüğü Raosoft örneklem büyüklüğü hesaplayıcısı ile %95 güven düzeyi ve %5 hata payı ile 182 kişi olarak belirlendi ve bu sayıda anne örnekleme dahil edildi.

2.4. Verilerin Toplanması ve Veri Araçları

Tanımlayıcı veri formu, E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ve Iowa Bebek Beslenme Tutum Ölçeği kullanılarak veriler elde edilmiştir.

2.4.1. Tanımlayıcı Veri Formu

Araştırmacılar tarafından ilgili literatür (Doğan, 2019; Ekşioğlu ve ark., 2016; Özen, 2018) doğrultusunda oluşturulmuş; annelerin yaşı, eğitim durumu, yaşadığı yer, bebeğin yaşı, bebeğin diyeti, bebek beslenmesi ile ilgili bilgi kaynakları ve internette bebekle ilgili araştırdıkları konuları içermektedir.

2.4.2. E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği

Norman ve Skinner (2006) tarafından geleneksel okuryazarlık, sağlık okuryazarlığı, bilgiye erişim, bilimsel araştırma, medya okuryazarlığı ve bilgisayar okuryazarlığını belirlemek için geliştirilmiştir. Bu ölçek, sağlıkla ilgili konularda internet kullanımı algısını belirleyen 8 maddeden oluşmaktadır. E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışması 2017 yılında Tamer tarafından yapılmıştır ve Cronbach's alfa değeri 0,86 bulunmuştur (Tamer, 2017). Bu çalışmada E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin güvenirliği Cronbach's alpha değeri 0,86 olarak bulunmuştur.

2.4.3. Iowa Bebek Beslenme Tutum Ölçeği

De La Mora ve Russell (1999) tarafından geliştirilmiş, kadınların emzirmeye yönelik tutumlarını değerlendirmek ve emzirme süresi ile bebek besleme yöntemi seçimini tahmin etmek için tasarlanmıştır. Ölçek, 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında değişen 5'li Likert tipi ve 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki 9 madde anne sütüyle besleme konusunu olumsuz, 8 madde formül beslenme konusunda olumlu ifadeler içermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirliği Ekşioğlu ve arkadaşları tarafından (2016) yapılmış, Cronbach's alfa değeri 0,71 olarak bulunmuştur (Ekşioğlu ve ark., 2016). Bu çalışmada Iowa Bebek Beslenme Tutum Ölçeğinin güvenirliği Cronbach's alpha değeri 0,61 olarak bulunmuştur.

2.5. Araştırmanın Etik Yönü

Veri toplama işlemi öncesinde, Okan Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 13.03.2019 tarih ve 104 sayılı karar ile onay alınmıştır. Araştırmanın yapılacağı kurumlardan 15.04.2019 tarih ve 2019/366 sayılı karar ile onay alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler için ölçek sahiplerinden izin alınmıştır. Araştırmaya katılan annelerden yazılı onamları alınmıştır. Araştırma süresince Helsinki Bildirgesi kurallarına uyulmuştur. Katılımcılara araştırmaya katılım konusunda özgür oldukları ve araştırmanın herhangi bir aşamasında araştırmayı bırakabilecekleri belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarının kimlik bilgileri verilmeden bilimsel amaçla yayınlanabileceği konusunda bilgi verilmiştir.

2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, İç Anadolu bölgesinde üç farklı sağlık kuruluşunda gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplandığı sağlık kurumlarında farklı sosyoekonomik ve sosyokültürel koşullardan bireyler olması olumlu, homojen gruplar olmaması ise olumsuz bir durum olarak değerlendirilmiştir.

2.7. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Çalışmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edildi. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiksel yöntemler; sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında Pearson korelasyon analizi kullanıldı.

3. Bulgular

Bebeklerin %54,4'ünün 6 aydan küçük olduğu ve %51,6'sının sadece anne sütü ile beslendiği saptanmıştır. Annelerin %69,2'si internetten bebek beslenmesi hakkında bilgi aldığını, %65,4'ü bebeklerini 1-2 yaşına kadar emzirmeyi düşündüğünü ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Bebeklerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları (n=182)

Değişkenler	n	%
Bebeğin Yaşı		
6 Aydan küçük	99	54,4
7-12 Ay	48	26,4
13-24 Ay	35	19,2
Bebeğin Beslenme Şekli		
Sadece Anne Sütü ile	94	51,6
Karma Besleme	88	48,4
Bebek Beslenmesi ile İlgili Nereden Bilgi Alındığı*		
Gazete, dergi, kitap	36	19,8
İnternet	126	69,2
Sağlık Personeli	123	67,6
Arkadaş, akraba	65	35,7
Bebeği Toplam Emzirmek İsteddiği Süre		
Emdiği Sürece	63	34,6
1 veya 2 Yaşına Kadar	119	65,4
Toplam	182	100,0

n= Sayı, %= Yüzde, *Birden fazla yanıt verilmiştir.

Annelerin %44,5'i interneti 1-5 yıldır sağlık araştırmaları için kullandığını ve %53,3'ü internete ihtiyaç duyduğu anda kullandığını belirtmiştir. Annelerin %68,1'i bebek gelişimi ve çocuk eğitimi, %56,6'sı bebek bakımı ve %54,4'ü emzirmek için interneti kullandığını ifade etmiştir. Annelerin %73,1'i internetin sağlıkla ilgili bilgi edinme açısından yararlı olduğunu, %67'si internetten edindiği bilgilere göre bebeği ile ilgili karar aldığını, %84,1'i internetin bilgi ihtiyacını bazen karşıladığını belirtmiştir. Ayrıca, annelerin %62,1'i sağlıkla ilgili internette araştırma yapmayı bazen tavsiye ettiğini, %53,8'i internetten aldıkları bilgileri sağlık profesyonelleri ile her zaman paylaştığını belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Annelerin İnterneti Kullanma Durumlarını Göre Dağılımları (n=182)

Değişkenler	n	%
İnterneti Sağlıkla İlgili Kullanma Süresi		
1 yıldan az	38	20,9
1-5 yıl arası	81	44,5
6 yıl ve üzeri	63	34,6
İnterneti Sağlıkla İlgili Kullanma Sıklığı		
Her gün en az 1 saat	67	36,8
Haftada veya ayda birkaç saat	18	9,9
İhtiyaç duydukça	97	53,3
İnternette Bebekle İlgili Daha Çok Hangi Konularla İlgili Arama Yapıldığı*		
Emzirme ile İlgili Konularda	99	54,4
Bebek Bakımı ile İlgili Konularda	103	56,6
Bebek Gelişimi ve Çocuk Eğitimi	124	68,1
Bulaşıcı Hastalıklar ve Aşılar	67	36,8
Bebeklik Dönemi Hastalıkları	75	41,2
Sağlık Hakkında İnterneti Yararlı Görme		
Yararlı değil	21	11,5
Fikrim yok	28	15,4
Yararlı	133	73,1
İnternet Bilgisiyle Bebekle İlgili Karar Alma Durumu		
Karar alır	122	67,0
Karar almaz	60	33,0
İnternetin Bilgi İhtiyacını Karşılama Durumu		
Her zaman karşılar	21	11,5
Bazen karşılar	153	84,1
Hiçbir zaman karşılamaz	8	4,4
İnternette Sağlıkla İlgili Arama Yapmayı Tavsiye Etme		
Her zaman tavsiye eder	38	20,9
Bazen tavsiye eder	113	62,1
Hiçbir zaman tavsiye etmez	31	17,0
İnternet Bilgisinin Sağlık Çalışanlarıyla Paylaşılması		
Her zaman paylaşır	98	53,8
Bazen paylaşır	65	35,7
Hiçbir zaman paylaşmaz	19	10,5

n= Sayı, %= Yüzde, *Birden fazla yanıt verilmiştir.

Annelerin “e-sağlık okuryazarlığı” puan ortalaması 29,132±4,405 (min=13; maks=39) ve “Bebek Beslenme Tutumu” puan ortalaması 66,033±5,734 (min=43; maks=84) olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Ölçeklerin Puan Ortalaması Dağılımı

Ölçekler	Ort.	Ss	min.	max.
E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği	29,132	4,405	13,000	39,000
Bebek Beslenme Tutumu Ölçeği	66,033	5,734	43,000	84,000

Ort= Ortalama, Ss= Standart Sapma, Min= Minimum, Max= Maksimum

Annelerin Bebek beslenmesi tutumu ile e-sağlık okuryazarlığı arasında pozitif yönde zayıf ilişki saptanmıştır (r= 0,224; p=0,002) (Tablo 4).

Tablo 4. E-Sağlık Okuryazarlığı ve Bebek Beslenme Tutumu, Arasında Korelasyon Analizi

Değişkenler	E-Sağlık Okuryazarlığı	
Bebek Beslenme Tutumu	r	0,224**
	p	0,002*

*<0,05; **<0,01 Kolerasyon Analizi

E-sağlık okuryazarlığı ile bebek beslenme tutumu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur (F=9,547; p=0,002<0.05). Bebek beslenme tutumu düzeyindeki toplam değişim %4,5 oranında e-sağlık okuryazarlığı tarafından açıklanmaktadır (R²=0,045). E-sağlık okuryazarlığı bebek beslenme tutumu düzeyini arttırmaktadır (β=0,292) (Tablo 5).

Tablo 5. E-Sağlık Okuryazarlığının Bebek Beslenme Tutumu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Bebek Beslenme Tutumu	Sabit	57,523	20,651	0,000	9,547	0,002	0,045
	E-Sağlık Okuryazarlığı	0,292	3,090	0,002			

R²= Regresyon analizi F= Anova testi, t= t testi

4. Tartışma

Çalışmaya katılan annelerin yarısından fazlasının bebeklerini sadece anne sütü ile beslemesi ve bebeklerin %54,4'ünün ilk 6 ayda olması önemli bir bulgudur. Bu bulgu Dünya Sağlık Örgütü'nün ilk 6 ay anne sütü önerisinin uygulamadaki göstergesidir. WHO 2018 verilerine göre bir yıla kadar emzirme oranı %71 iken 2030 hedefleri arasında bu oranın %80'e çıkarılması hedeflenmektedir (Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması [TNSA], 2018).

Araştırmaya göre anneler interneti ve sosyal medyayı bebekleri ile ilgili bilgi kaynağı olarak önemli görmekte ve bu bilgileri sağlık çalışanları ile paylaşmaktadır. Bu paylaşım bilgi güvenliği açısından önemlidir. Floyan ve arkadaşları (2017) Nijerya'da yaptıkları çalışmada, internetten edinilen bilgilerin, emziren annelerin sağlık davranışları üzerindeki etkisini incelemiş; emziren annelerin %76,7'sinin sağlık bilgilerini bulmak için interneti kullandıklarını, %96,3'ünün bir doktora ya da bakıcıya danışmadan önce bebeklerinin sağlık sorunlarının cevapları için internete başvurduklarını saptamıştır. Diğer bir çalışmada ise, Facebook'ta emzirme destek gruplarına katılan ve ortalama emzirme süreleri 19 ay olan annelerin, emzirme destek gruplarını diğer kaynaklardan daha faydalı buldukları tespit edilmiştir (Robinson ve ark., 2017). Skelton ve arkadaşları (2018) emzirme yanlısı bir sosyal medya grubundan sağladığı katılımcılar ile yaptığı çalışmada; sosyal medyanın emzirme ile ilgili tutum, bilgi ve davranışları olumlu yönde etkilediğini saptamıştır. Sosyal medyanın annelere ulaşmada, ebeveynlikle ilgili tutumlarını, inançlarını ve davranışlarını etkilemede önemli bir kaynak olduğu tespit edilmiştir (Skelton ve ark., 2018). Ayrıca hamile ve emziren kadınların bebeklerinin beslenmesi hakkında karar alma deneyimlerini ve kitle iletişim araçlarının etkilerini araştırıldığı çalışmada; araştırmaya katılan anne grubunun kararlarının sosyal medyadan etkilenmediğini, aile ve sağlık bakım uzmanlarından sağlanan bilgi ve duygusal desteğin ise alınan kararları etkilediğini saptamıştır. Bununla birlikte araştırmaya katılan annelerinin %50'sinin sosyal medyadan aldıkları kaynaklara önemli ölçüde güven duyduğunu da ortaya koymuştur (Bylaska-Davies, 2011). Tuna Oran ve arkadaşları (2017), çalışmasında kadınların çocuk sahibi olmadan önce ve olduktan sonra beslenme davranış değişiklikleri olduğunu saptamış;

kadınların etiket okuma, beslenme ve sağlık haberlerini takip etme durumlarında artış olduğunu tespit etmiştir (Tuna Oran ve ark., 2017).

Araştırmada annelerin internetteki bilgileri önemli gördükleri ancak bebeği besleme kararı konusunda sağlık uzmanlarına danışarak karar aldıkları belirlendi. Bu çalışmada da görüldüğü gibi internetten bilgi arayışı yaygındır ancak bilgilerin doğrulanması için daha güvenilir bir kaynak olarak görülen sağlık çalışanlarına danışılmaktadır (Çetin, 2019; Souza ve ark., 2016; Toksoy, 2019).

Araştırmaya katılan annelerin “e-sağlık okuryazarlığı” puan ortalaması $29,132 \pm 4,405$ olarak bulunmuş ve e-sağlık okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). Annelerin sağlıklı nesiller yetiştirmesi için e-sağlık okuryazarlık düzeyinin yüksek olması gereklidir. Sağlık Bakanlığı'nın “Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Düzeyi ve İlişkili Faktörleri Araştırması” adlı çalışmasında, Türkiye genelinin %38'inin sağlık okuryazarlık düzeyinin “sorunlu-sınırlı” olduğu tespit edilmiştir. Sağlık okuryazarlığı oranı kadınlarda %35,3 “yetersiz” olarak bulunmuştur. Ayrıca sağlık okuryazarlık oranı düştükçe sağlık düzeyinin de olumsuz yönde etkilendiği belirtilmiştir (Türkiye Sağlık Okur Yazarlığı Düzeyi ve İlişkili Faktörleri Araştırması, 2018).

Annelerin “Bebek Beslenme Tutumu” puan ortalaması $66,033 \pm 5,734$ olarak saptanmış ve bebek beslenme tutumunun yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Durmuş'un (2019), emzirme eğitiminin annelerin bebek beslenmesi tutumuna etkisini incelediği araştırmasında, eğitim alan annelerin bebek beslenmesi tutumunu yüksek bulmuştur. Doğan'ın (2019), 0-36 ay olan bebeklerin anneleri ile gerçekleştirdiği çalışmada, annelerin ölçek puan ortalamaları $57,8 \pm 8,43$ olarak bulunmuştur. Kunduracı'nın (2018) çalışmasında, annelerin Iowa Bebek Beslenme Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması $66,97 \pm 5,89$ olarak hesaplanmıştır. Küçüköğlü ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında ölçek puan ortalaması $65,57 \pm 6,66$ ve Topal ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında ise $48,11 \pm 6,57$ olarak saptanmıştır. Wallis ve arkadaşlarının (2008) Romanya'da yaptığı çalışmasında gebelerin toplam puan ortalaması $63,3 \pm 2,6$ olarak; Twells ve arkadaşlarının (2014) Kanada'da yaptığı çalışmada ise puan ortalaması $64 \pm 10,4$ olarak bulunmuştur. Çin ve Avustralya'da yaşayan Çinli anneler ile yapılan geniş kapsamlı bir çalışmada ortalama puan $57,7 \pm 5,1$ olarak bulunmuştur (Chen ve ark., 2013). Dungy ve arkadaşları (2008) İskoçya'da yaptıkları çalışmada puan ortalamasını $59 \pm 1,2$ olarak bildirmiştir. Kaçar'ın (2019), gebelerdeki beslenme tutum puanı ortalama $64,48 \pm 5,96$ bulunmuştur (Kaçar, 2019). Vijayalakshimi ve arkadaşları (2015) Hindistan'da gerçekleştirdiği çalışmasında IOWA puan ortalamasını $58,77 \pm 4,74$ olarak ve Cotel ve arkadaşları (2014) İspanya'da gerçekleştirdiği çalışmasında $69,76 \pm 7,75$ bulunmuştur. Sonuçlar karşılaştırıldığında bu çalışmada annelerin ölçeklerden aldıkları puanların ortalamalarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan annelerin E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği puan ortalaması ile Bebek Beslenme Tutumu arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki saptanmış, e-sağlık okuryazarlığı yüksek olan annelerin bebek beslenme tutumu düzeyinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir ($r=0,224$ $p=0,002$). Toksoy'un (2019) çalışmasında sağlık okuryazarlığı yüksek olan kadınların emzirme tutumlarının da yüksek olduğu belirlenmiştir. Toplumun, özellikle de annelerin sağlık okuryazarlığı arttıkça bebeklerinin geleceğini ilgilendiren kararları daha akla ve mantığa uygun verdikleri belirlenmiştir. Anneler, internetten elde ettikleri bilgilerin doğruluğuna önem vermekte ve sanal ortamda edindikleri bilgileri sağlık personeli ile

teyit etmektedir. Keene Woods ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında sağlık okuryazarlığı düşük olan ergen annelerin emzirme düzeyinin düştüğü, bununla birlikte sağlık okuryazarlığı arttıkça emzirmenin arttığı gösterilmiştir. Shieh ve arkadaşları (2009), bir kadının düşük sağlık okuryazarlığı sadece kendi sağlık bilgisini, önleyici sağlık davranışını ve sağlık sistemini kullanma yeteneğini değil, aynı zamanda çocuklarına bakma yeteneğini de etkilediğini belirlemiştir. Corrarino'nun (2013) sistematik derlemesinde sağlık okuryazarlığı becerisinin pek çok kadını etkileyen çok boyutlu bir konu olduğunu ve kadınların bilgi düzeyini, sağlık bakım planlarına uyma yeteneklerini ve kendileri ile çocuklarının sağlıklarını olumsuz etkileyebildiğini ortaya koymuştur. Çalışmada, ABD'de yaşayan yetişkinlerin %36'sının sağlık okuryazarlık düzeyinin yetersiz seviyede olduğunu tahmin edildiği belirtilmiştir (Corrarino, 2013).

5. Sonuç

Araştırmanın sonucunda, e-sağlık okuryazarlığı yüksek olan annelerin bebek beslenme tutumu düzeyinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, annelerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin artmasıyla birlikte, bebeklerini beslerken emzirme yöntemini tercih ettiklerini görülmüştür. Emzirme konusunda sosyal medya üzerinden yayınlanan site veya sayfalar bilgi içeriği açısından incelenmelidir. E-sağlık bilgileri, okuma ve hesaplama güçlüğü çekenler tarafından daha kolay erişilebilecek, anlaşılabilir ve kullanılabilir bir şekilde uyarlanmalıdır. Sağlık profesyonelleri annelerin doğru bilgilere erişmesini sağlamalı ve e-sağlık okuryazarlığı konusunda anneleri bilinçlendirmelidir.

Yazarların Katkısı

Konu seçimi: GU, KDB; Tasarım: GU, KDB; Planlama GU, KDB; Veri toplama ve analizi GU; Makalenin Yazımı: GU, KDB; Eleştirel gözden geçirme KDB.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması olmadığı beyan edilmiştir.

Kaynakça

Akçay, İ. (2019). Primipar annelerin emzirme motivasyonları ve etkileyen faktörler [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İstanbul.

Anatolitou, F. (2012). Human milk benefits and breastfeeding, *Journal of Pediatric and Neonatal Individualized Medicine, Neonatal Individualized Medicine*, 1(1), 11-18. <https://doi.org/10.7363/010113>

Annagur, B., Annagur, A. (2012). The relationship between postpartum mental status and breastfeeding, *Current Approaches in Psychiatry*, 4, 279. <https://doi.org/10.5455/cap.20120417>

Bağcı-Bosi, T. (2018). Infant Nutrition-Breastfeeding. In the Basic Information Book in Public Health (Güler Ç, Akın L. Eds), Hacettepe University Publications, 1273-83, Ankara.

Balci, E. (2011). Effect of breastfeeding on child growth and development, *Turkey Family Physician Journal*, 15 (3), 135-138. <https://doi.org/10.2399/tahd.11.135>

Bilgin Şahin, B. & Cengiz Özyurt, B. (2018). Breastfeeding and nutrition habits of 0-24 month infants in a semi-urban region of Manisa. *Turkish Journal of Public Health*, 15 (3), 164-175. <https://doi.org/10.20518/tjph.375324>

Bylaska-Davies, P. (2011). The role of the mass media in women's infant feeding decisions: a dissertation [Doctoral Thesis]. Graduate School of Nursing Dissertations, University of Massachusetts Worcester Nursing, ABD.

Cabioğlu, N. (2012). The Anatomy and Physiology, Department of Breast, Turkey Breast Book, Ankara, Sun Book House.

- Cakmak, S. & Dengi, A. S. (2019). Evaluation of the knowledge of mothers about breastfeeding and breast milk in postpartum period, *Turkish Journal of Family Practice*, 23 (1), 9-19. <https://doi.org/10.15511/tahd.19.00009>
- Chen, S., Binns, C. W., Liu, Y., Maycock, B., Zhao, Y., & Tang, L. (2013). Attitudes towards breastfeeding - the iowa infant feeding attitude scale in chinese mothers living in China and Australia, *Asia Pac J Clin Nutr*, 22(2), 266-269.
- Corrarino, J. E. (2013). Health literacy and women's health: challenges and opportunities. *Journal of Midwifery & Women's Health*, 58(3), 257-264. <https://doi.org/10.1111/jmwh.12018>
- Cotelo, M., Movilla-Fernández, M. J., Pita-García, P., & Novío, S. (2018). Infant Feeding Attitudes and Practices of Spanish Low-Risk Expectant Women Using the IIFAS (Iowa Infant Feeding Attitude Scale). *Nutrients*, 10(4), 520. <https://doi.org/10.3390/nu10040520>
- Çetin, E. (2019). Bir diyet danışmanlık merkezine başvuran BKİ düzeyi 25-35 olan kadınların bitkisel ürün kullanım durumunun değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Demiray, N., Çakır, B., Erdal Akalın, H. (2014). Turkey health literacy research (First Edition). Sağlık Sen Yayıncıları, Ankara.
- Doğan, G. (2019). Annelerin bebek beslenmesine yönelik bilgi, tutum ve davranışlarının ve doğum sonu depresyon durumlarının değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı, Ankara.
- Dungy, C. I., McInnes, R. J., Tappin, D. M., Wallis, A. B., & Oprescu, F. (2008). Infant feeding attitudes and knowledge among socioeconomically disadvantaged women in Glasgow, *Matern Child Health J*, 12, 313-322.
- Durmuş, E. (2019). Emzirme eğitimin annelerin bebek beslenmesi tutumuna, emzirme motivasyonuna ve yeterliliğine etkisi [Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Hemşirelik Programı Uzmanlık Tezi.
- Eksioglu, A., Yesil, Y., & Turfan, E. C. (2016). The translation and validation of the Iowa infant feeding attitude scale into Turkish. *Journal of Education and Research in Nursing*, 13(3), 209-216. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2016.209>
- Folayan, O. F., Adeosun, F. O., Adeosun, O. T., & Adedeji, B. O. (2017). The influence of the internet on health seeking behaviour of nursing mothers in ekiti state, Nigeria. *International Journal of Advanced Research and Publications*, 1(5), 1-6.
- González-Pascual, J. L., Aguilar-Ortega, JM., Esteban-Gonzalo, L., Mesa-Leiva, C., Pérez-García, S., Cardenete-Reyes, C. (2018). Comparison of attitudes to breastfeeding among spanish-born and chinese-born postpartum women in Madrid, *International Breastfeeding Journal*, 13(1), 45-54. <https://doi.org/10.1186/s13006-018-0187-4>
- Gölbaşı, Z., Eroğlu, K. & Kaya, D. (2018). Doğum Yapan Kadınların Anne Sütü ve Emzirme Mitlerine İnanma Durumlarının Belirlenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 32-43. <https://doi.org/10.30934/kusbed.402892>
- Hamze, L., Mao, J., & Reifsnider, E. (2019). Knowledge and attitudes towards breastfeeding practices: A cross-sectional survey of postnatal mothers in China. *Midwifery*, 74, 68–75. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2019.03.009>
- Irmak, N. (2016). The importance of breast milk and the factors affecting breastfeeding in the first 6 months, *Journal of Turkish Family Physician*, 07(2), 27-31. <https://doi.org/10.15511/tjftp.16.02627>
- Kaçar, ÖH. (2019). Gebelerde emzirme tutumunun ilk altı ay emzirme süresiyle ilişkisi [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı.
- Keene, W. N., Chesser, A., & Wiperman, J. (2012). Examining the relationship between health literacy and adolescent breastfeeding, *Journal of Primary Care & Community Health*, 4(4), 307–310.
- Kırıcı, S., & Görak, G. (2018). The investigation of feeding condition of infants aged between 0-6 months, *Journal of Human Sciences*, 15(1), 375–385. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.4846>

Kunduracı, M. (2018). İlk yaşta anne sütü ile beslenme oranları ve sadece emzirmeyi etkileyen faktörler, [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Tepecik Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, İzmir.

Küçüköğlü, S., Aytekin, A., & Ateşyan, S. (2015). Annelerin bebeklerine anne sütü verme eğilimleri ile emzirme öz yeterliliklerinin karşılaştırılması, Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(2), 71-78.

Örün, E. (2017). Milk making and affecting factors, truths and wrongs, National Social Pediatrics Symposium, İzmir.

Özen, E. (2018). Emziren annelerin emzirme öz-yeterliliği, bebek beslenme tutumları ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Adana.

Öztürk, R. (2018). Antenatal dönemde verilen emzirme ve emzirme eğitiminin emzirme başarısına ve emzirme öz yeterliliklerine etkisi [Yüksek Lisans Tezi]. Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Balıkesir.

Robinson, A., Lauckner, C., Davis, M., Hall, J., & Anderson, A. K. (2019). Facebook support for breastfeeding mothers: A comparison to offline support and associations with breastfeeding outcomes. Digital health, <https://doi.org/10.1177/2055207619853397>

Shieh, C., & Halstead, J. A. (2009). Understanding the impact of health literacy on women's health. Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing, 38(5), 601-612. <https://doi.org/10.1111/j.1552-6909.2009.01059.x>

Sittlington, J., Stewart-Knox, B., Wright, M., Bradbury, I., & Scott, J. A. (2007). Infant-feeding attitudes of expectant mothers in Northern Ireland. Health education research, 22(4), 561-570. <https://doi.org/10.1093/her/cyl113>

Skelton, K. R., Evans, R., LaChenaye, J., Amsbary, J., Wingate, M., & Talbott, L. (2018). Exploring Social Media Group Use Among Breastfeeding Mothers: Qualitative Analysis. JMIR pediatrics and parenting, 1(2), e11344. <https://doi.org/10.2196/11344>

Souza, M.H.D.N., Nespoli, A., & Zeitoun, RCG. (2016). Influence of the social network on the breastfeeding process: a phenomenological study. Escola Anna Nery, 20. <https://doi.org/10.5935/1414-8145.20160107>

Şahin, G. (2008). Evaluation of breastfeeding mothers' knowledge, practices and behaviors related to breastfeeding [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Göztepe Eğitim araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Tamer Gencer, Z. (2017). Norman ve Skinner'ın E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin Kültürel Uyarlaması İçin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (52),131-145. <https://doi.org/10.17064/iuifd.333165>

Tekgöçen, N. (2018). Sadece emzirilen 0-6 aylık bebeklerde sosyodemografik özelliklerin yeri, (Tıpta Uzmanlık Tezi), Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırklareli.

Toksoy, K.H. (2019). Primipar kadınlarda sağlık okuryazarlığı ve emzirme tutumu ilişkisi [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Topal, S., Uslu Yuvacı, H., Erkorkmaz, Ü., Çınar, N., & Altınkaynak, S. (2017). The determination of infant feeding attitudes among Turkish mothers using the Iowa Infant Feeding Attitude Scale, Journal of Pakistan Medical Association, 67(10), 15-27.

Tuna Oran, N., Toz, H., Küçük, T. & Uçar, V. (2017). Medyanın Kadınların Beslenme Alışkanlıkları, Besin Seçimi ve Tüketimi Üzerindeki Etkileri. Life Sciences, 12(1), 1-13. <https://doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.1.4B0008>

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2018 TNSA) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf

Türkiye Sağlık Okur Yazarlığı Düzeyi ve İlişkili Faktörleri Araştırması, Sağlık Bakanlığı, Ankara, 2018 <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/SOYA%20RAPOR.pdf>

Twells, L. K., Midodzi, W. K., Ludlow, V., Murphy-Goodridge, J., Burraga, L., Gill, N., Halfyard, B., Schiff, R., & Newhook, L.A. (2014). Assessing infant feeding attitudes of expectant women in a provincial population in Canada: Validation of the IOWA infant feeding attitude scale. J Hum Lact, 32, NP9-NP18

Uraş, N. (2017). Anne sütünün oluşumu ve içeriği. Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yenidoğan Dergisi, 1000 Gün, Anne Sütü Kursu, Ankara,130.

Vijayalakshmi, P., Susheela, T., & Mythili, D. (2015). Knowledge, attitudes, and breastfeeding practices of postnatal mothers: A cross sectional survey, International Journal of Health Sciences, 9(4), 364-374.

Wallis, A. B., Brînzaniuc, A., Cherecheş, R., Oprescu, F., Sirlincan, E., & David, I. (2008). Reliability and validity of the romanian version of a scale to measure infant feeding attitudes and knowledge, Acta Pædiatrica, 97(9), 1194–1199.

Yılmaz, F. (2017). Anne sütü ile beslenmeyi bırakmaya neden olan faktörler ve emzirme süresinin anne çocuk bağlanmasına etkisi [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Maltepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yüzügüllü, D. A., Aytaç, N., & Akbaba, M. (2018). Investigation of the factors affecting mother's exclusive breastfeeding for six months. Turk pediatri arsivi, 53(2), 96–104. <https://doi.org/10.5152/TurkPediatriArs.2018.6262>